

Відеомонтаж і специфіка глядацького сприйняття: «психологія кадру» та структурні зв'язки в екосистемі кіно

Артем Хроленко

ПВНЗ «Київський університет культури», Київ, Україна

Анотація. *Мета статті* — дослідити складний зв'язок між відеомонтажем й емоціями глядачів під час залучення й перегляду фільму як важливий структурний елемент екосистеми кіно. *Результати дослідження.* Наголошено, що симбіотичний зв'язок між монтажем фільму, глядацьким сприйняттям та емоційною реакцією є важливим чинником розвитку та функціонування екосистеми кіно на сучасному етапі. Стверджується, що монтаж фільму пов'язаний зі складною взаємодією емоційних реакцій та когнітивних процесів у сприйнятті глядача. *Наукова новизна* полягає в тому, що вперше в рамках українського аудіовізуального дискурсу розглянуто кіномонтаж як форму мистецтва, що пов'язана з психологією сприйняття; як «емоційну архітектуру», що визначає параметри та механізм глядацького сприйняття. *Висновки.* Монтажні рішення впливають на емоційне залучення глядачів щонайменше у двох аспектах: по-перше, розширюють розуміння психологічної динаміки в рекогніції (розпізнаванні) глядацької аудиторії, що доповнює теоретичну основу кінознавства; розшифровують «емоційну мову», вбудовану в монтажні рішення, пропонуючи глибше розуміння ремесла кіновиробництва; по-друге, впливають на розвиток прикладних аспектів кінематографа, зокрема, кінооператори, володіючи тонким розумінням того, як монтажні рішення формують емоційні реакції, здатні вдосконалювати майстерність, а режисери, редактори та інші учасники творчої групи можуть використовувати ці знання під час створення наративів, які глибше пов'язані з емоціями аудиторії. Режисери створюють динамічну та емоційно «заряджену» розповідь, оперуючи синхронним монтажем і звуковим дизайном. Визначальним чинником впливу на емоційні реакції глядачів під час монтажу фільму є маніпулювання часом, а емоційна пам'ять залежить від кодування мозком темпоральної інформації.

Ключові слова: кінематограф; відеомонтаж; глядацьке сприйняття; когнітивна психологія; ритмічна синхронізація; «психологія кадру»; візуальна континуальність

Для цитування

Хроленко, А. (2024). Відеомонтаж і специфіка глядацького сприйняття: «психологія кадру» та структурні зв'язки в екосистемі кіно. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство*, 51, 76–83. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.51.2024.318357>

Вступ

Є міждисциплінарні зв'язки, які майже не висвітлюються в рамках українського кінознавчого й аудіовізуального дискурсів, водночас вони не менш важливі для розуміння як системно-функціональних особливостей аудіовізуального ландшафту, так і логіки розвитку та архітектоніки екосистеми кінематографа, зокрема, враховуючи цифровий етап його еволюції. Серед таких зв'язків виокремлюють проблему впливу відеомонтажу на глядацьке сприйняття, що також позна-

чається концептом «психологія кадру» й набуває особливої ваги в епоху Номо Informaticus та телеглядача-творця (Печеранський, 2024). Це поле взаємодії, з одного боку, психології, а з іншого — кінознавства та аудіовізуальних студій. Поле, яке підкреслює, що головним диригентом емоційної симфонії на кінематографічному «полотні» є монтаж фільму. Коли йдеться про візуальний сторітелінг, то важливі рішення оператора та реактора — це те, що викликає в глядача низку емоцій. Слід зазначити, що кіномонтаж вимагає вищого рівня технічної майстерності: це форма мистецтва,

яка тісно пов'язана з психологією сприйняття та емоцій. «Психологія кадру» охоплює емоційні та когнітивні реакції, викликані розміщенням кадрів у фільмі та їх послідовністю; водночас кожне редагування — це не просто технічний вибір, а цілеспрямована дія, яка впливає на емоційне залучення глядача (Das, 2023, p. 105). Враховуючи це, важливо розуміти, що структури зв'язки екосистеми кіно ґрунтуються на техніко-технологічних параметрах, майстерності й задумі фахівців, конвергенціях яких розвиває цю аудіовізуальну індустрію та формує нову культуру перегляду кіно, що потребує комплексного дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. У зарубіжному дискурсі зазначена тематика розглядається переважно з ухилом в окремі аспекти. У фундаментальній праці вчені Д. Бордуелл і К. Томпсон (Bordwell & Thompson, 2004), зокрема, пропонують детальний аналіз функції монтажу в оповіді та емоційному залученні. Апеляція до цієї роботи в контексті нашого дослідження є важливою, оскільки її автори не просто досліджують фундаментальні елементи кіно, з'ясовуючи складний зв'язок між монтажними рішеннями та загальним враженням від кіно; зокрема, на базі їхнього комплексного аналізу, що охоплює хронометраж, темп і послідовність, відбувається викладання основ кіномонтажу, а також вони пропонують структуру для подальших розвідок і студій стосовно психологічних аспектів нарративного кіно. У цьому сенсі важливо прослідкувати зв'язок із роботою В. Мерча (Murch, 2001), в якій він пропонує «Правило шести», що включає головні елементи для побудови історії в процесі монтажу, такі як «Емоція», «Історія», «Ритм», «Слід очей», «Двовимірне місце на екрані» та «Тривимірний простір». Зосереджуючись на емоціях, він стверджує: «Передача емоцій історії — це найважливіша частина, коли справа доходить до монтажу» (Murch, 2001). Г. Смітт (Smith, 2003) заглиблюється в складний зв'язок між системою емоцій людини та структурою фільму, формуючи у читача розуміння того, що монтаж фільму функціонує як потужний інструмент творення емоційного ландшафту фільму.

Згадаємо кілька найновіших досліджень. Зокрема, ґрунтовний аналіз К. Коварські, Дж. Дос Рейс, К. Шеє, А. Хамель, Д. Маковські та М. Спердугі щодо того, як монтаж фільму впливає на сприйняття часу глядачами (Kovarski et al., 2022). З інноваційними ідеями виступили Е. Дрю і С. Сото-Фарако (Drew & Soto-Faraco, 2023), які наголосили, що під час перегляду фільму глядачі синтезують послідовність окремих кадрів у нарративні структури, поєднуючи переходи в точках редагування в безперервний потік, а монтаж

допомагає кінематографістам маніпулювати візуальними переходами, щоб викликати відчуття плавності/сповільнення, напруги/полегшення, цікавості та інші емоційні реакції. Автори пропонують динаміку сприйняття, зумовлену монтажем фільму, підсилювати структурою предикативної обробки (predictive processing), щоб величина помилки прогнозування залежала від передбачуваності кожного кадру в рамках потоку оповіді; також розробили звіт на основі моніторингу конфлікту (Drew & Soto-Faraco, 2023). Композиція кадру, кадрування, рухи камери чи монтаж — це інструменти, які, на думку А. Брукерта, М. Крісті та О. Ле Мера (Bruckert et al., 2023), використовують для корегування глядацької уваги. У своєму дослідженні вчені розкривають тісні зв'язки між монтажем фільму та розподілом погляду глядачів, дають кілька рекомендацій щодо того, як володіння інформацією про монтаж може покращити моделювання візуальної уваги людини для кінематографічного контенту (Bruckert et al., 2023). Досліджуючи вплив роботи кіномонтажників на емоційний стан глядача, С. Дас (Das, 2023) концентрується на ритмічній синхронізації, зіставленні та темпоральній динаміці як методах, що виходять за межі візуальної сфери та розвивають у глядача мультисенсорний досвід.

Українські автори рухаються у своїх наукових розвідках у цьому напрямі. Так, В. Горпенко (2000, 2004) не лише розкриває принципи звукозорової інтеракції та комфортного з'єднання кадрів, техніку та естетику монтажу, але й переконує, що багато відкриттів у кінематографії з'явилося «на стиках» різних наук і пов'язані вони зі світлокольоро-музичним синтезом. С. Железняк (2018) аналізує переважно зарубіжний досвід роботи з монтажем, вказуючи на важливість емоційного сприйняття кадрів. Н. Корабльова та Г. Чміль (2021) взагалі позначають операторське мистецтво як «описативну філософію “на пливці” образів homo», акцентуючи на його статусі об'єктивованої культурної реальності, конститутивній ролі щодо соціокультурного коду та сучасного Homo Videns, що детермінує глядацьке сприйняття. І. Зубавіна (2021) зазначає, що не в останню чергу завдяки розвитку монтажу сьогодні йдеться про нову конвенцію між автором і глядачем, в основі якої «віра у переконливу “достовірність” неймовірних зображень, породжених “спецефектами”» (с. 312). З останнього слід відзначити публікацію О. Ковша та О. Копачинського (2023), в якій вони проаналізували сприйняття синтезу кінозображень у різному просторі й часі й з різною дією, окреслюючи основні монтажні переходи та спецефекти, їх використання в аудіовізуальному виробництві.

Мета статті — дослідити складний зв'язок між відеомонтажем й емоціями глядачів під час залучення й перегляду фільму як важливий структурний елемент екосистеми кіно.

Результати дослідження

Вплив редактора на темп фільму складно переоцінити, адже він постає тим творцем динамічної сили, яка формує емоційні реакції аудиторії. Вибір монтажу відчутно та сильно впливає на ритм й емоційний резонанс історії чи то через різкі скорочення, які посилюють напругу, чи то через навмисний темп, що запрошує до конфронтації. Стискаючи або збільшуючи темпоральні послідовності, часові маніпуляції в ході монтажу відкривають для глядачів нюанси сприйняття часу та впливають на їхню емоційну реакцію та зацікавленість. Іншим визначальним елементом є зіставлення, яке редактори вміло використовують для посилення емоційних реакцій у своїх наративах. Завдяки контрастам або асоціативним значенням продумане розташування зображень конституює візуальну мову, яка прямо апелює до емоцій глядача. Водночас не потрібно забувати про музику як гармонійного партнера в рамках ритмічного монтажу, що допомагає піднести емоційні моменти та перетворити їх на «крещендо драматичного ефекту» (Das, 2023).

Аналіз взаємодії кіномонтажу та «психології кадру» має на меті вивчення психічно-емоційних процесів, які лежать в основі реакції аудиторії. Важливо розуміти, що монтажні рішення впливають на емоційне залучення щонайменше в двох аспектах: по-перше, розширюють розуміння психологічної динаміки в рекогніції (розпізнаванні) глядацької аудиторії, що доповнює теоретичну основу кінознавства; розшифровують «емоційну мову», вбудовану в монтажні рішення, пропонуючи глибше розуміння ремесла кіновиробництва; по-друге, впливають на розвиток прикладних аспектів кінематографа — кінооператори, володіючи тонким розумінням того, як монтажні рішення формують емоційні реакції, здатні вдосконалювати свою майстерність, а режисери, редактори та інші учасники творчої групи, маючи ці знання, можуть використовувати їх під час створення наративів, які глибше пов'язані з емоціями аудиторії (Lambden, 2022). Так, у публікації «Редактори розповідають, що “монтаж — це алхімія, а емоції — золото”» (Editors Share How, 2023) зазначено, що сцени з кліфгенгерами, переходи між персонажами, а ще драматичні зміни перспективи й вражаючі нерухомі кадри — все це потрібно, щоб «втягнути» емоції з аудиторії. Ця майстерність у кіно, на телебаченні і в рекламі

привнесена через процес монтажу на етапі пост-продакшену завдяки досвідченим редакторам, які використовують свій досвід, щоб запропонувати спосіб розгортання історії.

Відштовхуючись від когнітивної психології та історії кіно, слід зрозуміти, як монтаж фільму пов'язаний зі складною взаємодією між емоційними реакціями та когнітивними процесами у сприйнятті глядача. Як людський мозок обробляє змонтовані послідовності та яким чином певні варіанти монтажу виступають каталізаторами емоційної взаємодії?

Згідно з когнітивною теорією монтажу Мюррея Сміта (Smith, 1995) глядачі активізують ментальні процеси, щоб зрозуміти та встановити емоційний зв'язок із наративом, який розгортається. Мозок шукає закономірності, кореляції та узгодженість. Ментальна схема глядача активно формується, коли розвивається послідовність кадрів, і допомагає під час інтерпретації візуальної інформації та спричиняє сенсотворення й резонанс. Вирішальним чинником впливу на емоційні реакції глядачів під час монтажу фільму є маніпулювання часом, а емоційна пам'ять залежить від того, як мозок кодує темпоральну інформацію. Структура часу, що регулює й скеровує емоції глядача, детермінована порядком і тривалістю кадрів. Тоді як продуманий темп забезпечує розуміння та емоційну глибину, швидкий монтаж спричиняє піднесений емоційний стан. З огляду на це важливо зазначити, що часто режисери маніпулюють когнітивними процесами глядачів, регулюючи часову динаміку, щоб викликати емоційні реакції. Так, у цьому ключі можна згадати використання в голлівудських фільмах такого прийому, як кадр із загадковою реакцією, на якому зазвичай зображено одного мовчазного персонажа зі скромним виразом обличчя у відповідь на подію або на поведінку чи мовлення іншого персонажа. Ці кадри покликані посилити емоційну причетність глядачів до персонажів. Вони зображують міміку, що передає трохи негативний і трохи збуджений емоційний стан. Їх використання наприкінці розмов і сцен змушує глядачів залишитися сам на сам зі своїми роздумами про те, що думає персонаж і чим його думки важливі для поточного наративу (Cutting & Armstrong, 2018).

Слід зазначити, що мозок створює між, здавалося б, різними образами зв'язки або когнітивний міст, який посилює емоційну інтенсивність. Зазначена когнітивна асоціація передбачає кумулятивний ефект монтажних рішень, які приймаються впродовж усієї оповіді на додачу до безпосереднього зіставлення всередині сцени. Когнітивна система глядача активно шукає зв'язки між зобра-

женнями, посилюючи емоційний досвід. Стосовно когнітивної синхронізації важливу роль відіграє ритмічний монтаж — процес узгодження звуку та візуальних елементів. Людський мозок приваблюють ритмічні патерни, які створюють відчуття передбачуваності та залучення. Когнітивна система глядача синхронізується з аудіовізуальним ритмом за умови, якщо вибір монтажу відповідає ритмічним елементам фільму, посилюючи емоційні переживання. Водночас із ритмічним монтажем також потрібно враховувати й емоційний, який передбачає такі зв'язки: а) тривалість кадру та емоційна інтенсивність (коротші кадри, як правило, посилюють емоційний стан, викликаючи відчуття терміновості, напруги чи хвилювання, а довші кадри можуть спонукати до роздумів, даючи глядачам більше часу, щоб опрацювати та розглянути емоційний підтекст сцени); б) емоційний темп і ритм монтажу (швидкий монтаж, доповнюючи швидкий темп оповіді, створює динамічну атмосферу, яка збуджує емоції, а повільніший ритм, навпаки, сприяє емоційному резонансу, роздумам і встановленню зв'язку з персонажами); в) переходи як емоційні мости (плавні переходи між фото створюють ефективний емоційний потік, забезпечуючи розмірене та миттєве враження від перегляду, але якщо додати напруги, несподіваних поворотів і суперечливих змін, то це порушить емоційний потік; редактори можуть забезпечити відчуття узгодженості чи дисонансу, сумісного зі змістом оповіді, ретельно пропрацьовуючи переходи, які впливають на емоційну подорож глядача); г) взаємодія звуку та зображення (правильно підібраний саундтрек здатен посилити почуття, створити напругу чи розкрити чутливі моменти; відсутність звуку також може бути потужним емоційним інструментом, що посилює напругу та емоційний резонанс); г) емоційні імплікації (різкі переходи, швидкі ритми монтажу та короткі кадри створюють напругу, емоційний ефект сиквелу посилюється довшими кадрами, уповільненим темпом і плавними переходами; моменти рефлексії можливі завдяки довшому кадру, розміреному ритму монтажу й плавним переходам; головні елементи розповіді можна стратегічно підкреслити завдяки переходам і взаємодії між звуком і зображеннями; темпоральне залучення, тобто коли довжина кадру та ритм навмисно змінені, щоб безпосередньо залучити глядача до сприйняття часу, викликаючи емоційну реакцію та формуючи часовий ландшафт, який резонує з історією) (Koch et al., 1998; Strizhkova et al., 2021; Das, 2023).

Кілька прикладів. У кінокартині «Психо» (1960) Альфред Хічкок доволі майстерно використав короткі кадри та швидкі ритми монтажу, щоб

викликати напругу та жах в аудиторії. Завдяки довшим кадрам, які розкривають наслідки, емоційна інтенсивність досягає піку та створює момент для роздумів серед хаосу. В американському комедійно-драматичному мультфільмі «Вперед і вгору» (2009), створеному студією Pixar, рух відбувається крізь темпоральний ландшафт життя головного героя за допомогою поєднання коротких і довгих кадрів, а ще продуманого ритму та плавних переходів. Взаємодія між зображеннями та емоційною партитурою Майкла Джаккіно залучає аудиторію на емоційному рівні та створює зв'язок, який триває поза часом. У вирішальній сцені «Початку» (2010) Крістофер Нолан використовує динамічний, захопливий ритм і нестандартні переходи. Поєднання напруженої графіки та пульсуючого саундтрека підсилює емоційний стан глядачів і ставить їх в один ряд із небезпечною подорожжю героїв. Терренс Малік у фільмі «Дерево життя» (2011) використовує розмірені ритми монтажу та велику тривалість кадру, завдяки чому аудиторія може зануритися у фільм, зокрема й завдяки плавним переходам між фотографіями. Вражаючий і емоційно насичений кінематографічний досвід формується завдяки взаємодії зображень із трансцендентною музичною партитурою, яка посилює емоційний резонанс. «Ці студії демонструють апікативність і силу принципів емоційного монтажу в різних тематичних роботах. Кожен фільм демонструє те, як вибір монтажу впливає на емоційну тканину історії — від напруженого використання коротких кадрів Хічкоком у фільмі «Психо» до пронизливого темпу Маліка в «Дереві життя» та від динамічного ритму монтажу Нолана у фільмі «Початок» до темпорального залучення Pixar у фільмі «Вгору»» (Das, 2023, p. 113).

Також у цьому напрямі варто відзначити партнерство монтажу та звукового дизайну, що особливо помітне на прикладі ритмічної синхронізації. Незважаючи на те, чи йдеться про ритм пісні, каденцію мовлення чи навколишні шуми, темп і ритм скорочень можна чудово узгодити зі слуховими компонентами. Аудиторія відчуває більшу когерентність, коли зоровий і слуховий ритми синхронізуються. І ця синхронізація є особливо сильною за умови швидких скорочень, що змінені динамічними аудіоефектами, які підвищують емоційну інтенсивність. Звуковий дизайн також створює захопливі звукові пейзажі, які відповідають емоційному тону сцени. Ретельний вибір фонового шуму, музики й навіть тиші може значно вплинути на емоційне занурення глядача. Не кажучи вже про синтез візуальних й аудіальних елементів під час монтажу: наприклад, контраст дисонуючих звуків і спокійних картинок може створити

напругу, а похмура мелодія в поєднанні з депресивними образами збуджує сильні емоції (Gomez & Danuser, 2007; Garrido, 2017). Часова динаміка монтажу регулюється довжиною та послідовністю кадрів. Емоційні «гойдалки» залежать від повільного накопичення напруги як у зоровій, так і в слуховій сферах, після чого настає катарсичний розряд. Саме тому режисери створюють динамічну та емоційно «заряджену» розповідь, оперуючи синхронним монтажем і звуковим дизайном.

Якщо звернути увагу на когнітивний інструментарій, який долучається до складних процесів під час обробки відредагованих сцен у фільмах, то тут ми стикаємося з низкою питань, які потребують системного аналізу: зв'язок між когнітивними процесами та майстерністю монтажу кіно, концепція візуальної континуальності, концентрація уваги та когнітивне навантаження, пов'язане з різними стилями монтажу, тощо. Зокрема, візуальна континуальність прямо пов'язана з фізіологією мозку, який шукає узгодженості та плавних переходів між візуальними елементами, зберігаючи як часову, так і просторову узгодженість. Завдяки монтажній роботі, що забезпечує цю континуальність, враження від перегляду фільму є незабутніми, а глядач з легкістю стежить за сюжетом історії. Не кажучи вже про фокус уваги, до якого теж активно долучаються монтажери, ретельно компонуючи кадри (Pearlman, 2017). Швидкі скорочення та динамічні стилі монтажу здатні швидко переключати увагу глядачів і підвищувати градус зацікавленості, тоді як навмисна пауза та подовжені кадри сприяють тривалому фокусуванню уваги на певних деталях. До того ж різні стилі монтажу висувають різні когнітивні вимоги до глядача. Швидкі скорочення та динамічні візуальні зміни є результатом застосування швидких стилів редагування, які здатні посилювати когнітивне навантаження на мозок. Сповільнені стилі монтажу, які передбачають довші кадри та більш продуманий темп, зменшують когнітивне навантаження глядача, даючи йому більше часу для роздумів й обробки матеріалу. Все це також потребує збалансування когнітивних потреб, в якому велику роль відіграє саме монтаж: «Як наслідок, ремесло монтажу фільму перетворюється на когнітивну симфонію, яка диригує ментальними процесами глядача задля створення захопливого кінематографічного досвіду, що миттєво запам'ятовується» (Das, 2023, p. 116).

Висновки

Отже, найголовніше, на що варто звернути увагу, так це на симбіотичний зв'язок між монтажем фільму, глядацьким сприйняттям і пов'яза-

ною з ним емоційною реакцією, який є важливим чинником розвитку та функціонування екосистеми кіно на сучасному етапі. Актуалізація за допомогою певного монтажу когнітивних та емоційних механізмів під час перегляду кінематографічної оповіді привертає увагу до цієї проблеми багатьох дослідників, які працюють на стику когнітивної психології, фізіології мозку та кінознавства. Концептуалізація цієї проблеми, зокрема в зарубіжному дискурсі, супроводжується операціоналізацією таких важливих понять, як концентрація уваги, когнітивне навантаження, візуальна континуальність, когнітивна синхронізація, ритмічний та емоційний монтаж тощо. Аналіз принципів емоційного монтажу, зокрема тривалість кадру, ритм, переходи та взаємодію між звуком і зображенням, надає режисерам й операторам інструментарій вдосконалення свого ремесла на практиці, що водночас є не лише технологічною опцією, але й каналами організації емоційних реакцій глядачів. Використання ритмічної синхронізації, емоційного резонансу за підтримки звукового ландшафту й поєднання візуальних і звукових елементів — це ті методи, які виходять за межі візуальної сфери та занурюють глядачів у мультисенсорний досвід. Також важливо наголосити, що монтажні рішення впливають на емоційне залучення глядачів щонайменше у двох аспектах: по-перше, розширюють розуміння психологічної динаміки в рекогніції глядацької аудиторії, що доповнює теорію кінознавства; розшифровують «емоційну мову», вбудовану в монтажні рішення, пропонуючи глибше розуміння кіновиробництва, а також впливають на розвиток прикладних аспектів кінематографа. З огляду на це дослідження складного зв'язку між відеомонтажем і глядацьким сприйняттям доводить, що редакторів можна вважати «емоційними архітекторами», а, власне, емоційну реакцію на певний кіноматеріал не побічним продуктом, а продуманим наслідком монтажних рішень.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше в рамках українського аудіовізуального дискурсу розглянуто кіномонтаж як форму мистецтва, що пов'язана з психологією сприйняття; як «емоційну архітектуру», що визначає параметри та механізм глядацького сприйняття.

Оскільки ця проблематика наразі дискутується та активно розвивається, то існує потреба в *додаткових дослідженнях*, враховуючи тематику культурної детермінації емоційних реакцій, прикладне застосування розроблених теоретичних підходів у межах цих міждисциплінарних зв'язків, вплив нових технологій на емоційний резонанс та фізіологічну реакцію глядачів на вже змонтовані епізоди тощо.

Список посилань

- Горпенко, В. Г. (2000). *Архітектура фільму: режисерські засоби і способи формування структури екранного видовища: Т. 4. Архітектура кольору. Ч. 2. Видова специфіка кольору*. Донбаський інститут техніки та менеджменту.
- Горпенко, В. Г. (2004). *Монтаж: кіно, телебачення*. Київський міжнародний університет.
- Железняк, С. (2018). Еволюція виразних засобів кіно. Частина 2: Художні можливості звуку в кіно; Монтаж, простір та час. *European Philosophical and Historical Discourse*, 4(2), 89–95. https://ephd.cz/wp-content/uploads/2018/ephd_2018_4_2/16.pdf
- Зубавіна, І. Б. (2021). *Онтологія віртуального простору. Екранознавчі зошити*. Гельветика.
- Ковш, О., & Копачинський, О. (2023). Особливості монтажу в сучасному аудіовізуальному виробництві: спецефекти та переходи. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, 6(1), 105–117. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279255>
- Корабльова, Н., & Чміль, Г. (2021). Операторське мистецтво – дескриптивна філософія «на плівці» образів homo: від фіксації образів (Homo Photographicus) до віроломства образів (сучасний Homo Videns). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Теорія культури і філософія науки*, 64, 32–43. <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2021-64-04>
- Печеранський, І. П. (2024, 18–19 квітня). Homo Informaticus та поява телеглядача-творця в цифрову епоху. В Н. Рябуха (Ред.), *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* [Матеріали конференції] (Ч. 2, с. 68–70). Харківська державна академія культури.
- Bordwell, D., & Thompson, K. (2004). *Film art: An introduction*. McGraw-Hill.
- Bruckert, A., Christie, M., & Le Meur, O. (2023). Where to look at the movies: Analyzing visual attention to understand movie editing. *Behavior Research Methods*, 55, 2940–2959. <https://doi.org/10.3758/s13428-022-01949-7>
- Cutting, J. E., & Armstrong, K. L. (2018). Cryptic emotions and the emergence of a metatheory of mind in popular filmmaking. *Cognitive Science*, 42, 1317–1344. <https://doi.org/10.1111/cogs.12586>
- Das, S. (2023). Film editing and emotional resonance: The psychology of cut. In K. Chetia & N. Konwar (Eds.), *Divergence: Emerging issues* (pp. 104–118). Purbayon Publication.
- Drew, A., & Soto-Faraco, S. (2023). Perceptual oddities: Assessing the relationship between film editing and prediction processes. *Philosophical Transactions. Biological Sciences*, 379, Article 20220426. <https://doi.org/10.1098/rstb.2022.0426>
- Editors Share How "Editing is alchemy and emotion is gold"*. (2023, March 22). Little Black Book. <https://lbbonline.com/news/editors-share-how-editing-is-alchemy-and-emotion-is-gold>
- Garrido, S. (2017). *Why are we attracted to sad music?* Palgrave Macmillan.
- Gomez, P., & Danuser, B. (2007). Relationships between musical structure and psychophysiological measures of emotion. *Emotion*, 7(2), 377–387. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.7.2.377>
- Koch, R. M., Gross, M. H., & Bosshard, A. A. (1998, January 9). *Emotion editing using finite elements* (CS Technical Report 281). Eidgenössische Technische Hochschule Zürich, Institute of Scientific Computing. <https://doi.org/10.3929/ethz-a-006652225>
- Kovarski, K., Dos Reis, J., Chevais, C., Hamel, A., Makowski, D., & Sperduti, M. (2022). *Movie editing influences spectators' time perception*. *Scientific Reports*, 12(1), Article 20084. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-23992-2>
- Lambden, J. (2022). *Film editing: Emotion, performance, story*. Bloomsbury.
- Murch, W. (2001). *In the blink of an eye: A perspective on film editing* (2nd ed.). Silman-James Press.
- Pearlman, K. (2017). Editing and cognition beyond continuity. *Projections*, 11(2), 67–86. <https://is.gd/oQ5c0G>
- Smith, G. M. (2003). *Film structure and the emotion system*. Cambridge University Press.
- Smith, M. (1995). *Engaging characters: Fiction, emotion, and the cinema*. Clarendon Press; Oxford University Press.
- Strizhkova, V., Wang, Y., Anghelone, D., Yang, D., Dantcheva, A., & Bremond, F. (2021, December 15–18). Emotion editing in head reenactment videos using latent space manipulation. In V. Štruc & M. Ivanovska (Eds.), *16th IEEE International conference on automatic face and gesture recognition* [Conference proceedings] (Article 131). Institute of Electrical and Electronic Engineers. <https://www-sop.inria.fr/members/Francois.Bremond/Postscript/valeriya-FG21.pdf>

References

- Bordwell, D., & Thompson, K. (2004). *Film art: An introduction*. McGraw-Hill [in English].
- Bruckert, A., Christie, M., & Le Meur, O. (2023). Where to look at the movies: Analyzing visual attention to understand movie editing. *Behavior Research Methods*, 55, 2940–2959. <https://doi.org/10.3758/s13428-022-01949-7> [in English].
- Cutting, J. E., & Armstrong, K. L. (2018). Cryptic emotions and the emergence of a metatheory of mind

- in popular filmmaking. *Cognitive Science*, 42, 1317–1344. <https://doi.org/10.1111/cogs.12586> [in English].
- Das, S. (2023). Film editing and emotional resonance: The psychology of cut. In K. Chetia & N. Konwar (Eds.), *Divergence: Emerging issues* (pp. 104–118). Purbayon Publication [in English].
- Drew, A., & Soto-Faraco, S. (2023). Perceptual oddities: Assessing the relationship between film editing and prediction processes. *Philosophical Transactions. Biological Sciences*, 379, Article 20220426. <https://doi.org/10.1098/rstb.2022.0426> [in English].
- Editors Share How "Editing is alchemy and emotion is gold". (2023, March 22). Little Black Book. <https://lbbonline.com/news/editors-share-how-editing-is-alchemy-and-emotion-is-gold> [in English].
- Garrido, S. (2017). *Why are we attracted to sad music?* Palgrave Macmillan [in English].
- Gomez, P., & Danuser, B. (2007). Relationships between musical structure and psychophysiological measures of emotion. *Emotion*, 7(2), 377–387. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.7.2.377> [in English].
- Horpenko, V. H. (2000). *Arkhitektonika filmu: Rezhyserski zasoby i sposoby formuvannia struktury ekrannoho vydovyschcha: T. 4. Arkhitektonika koloru. Ch. 2. Ydova spetsyfika koloru* [Film architecture: Directing tools and ways of forming the structure of the screen spectacle: Vol. 4. Architecture of color. Pt. 2. Species specificity of color]. Donbas Institute of Technology and Management [in Ukrainian].
- Horpenko, V. H. (2004). *Montazh: Kino, telebachennia* [Editing: Film, television]. Kyiv International University [in Ukrainian].
- Koch, R. M., Gross, M. H., & Bosshard, A. A. (1998, January 9). *Emotion editing using finite elements* (CS Technical Report 281). Eidgenössische Technische Hochschule Zürich, Institute of Scientific Computing. <https://doi.org/10.3929/ethz-a-006652225> [in English].
- Korablova, N., & Chmil, H. (2021). Operatorske mystetstvo – deskryptyvna filosofia "na plivtsi" obraziv homo: Vid fiksatsii obraziv (Homo Photographicus) do virolomstva obraziv (suchasnyi Homo Videns) [Cinematography is a descriptive philosophy of homo images "on film": From the fixation of images (Homo Photographicus) to the treachery of images (modern Homo Videns)]. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Theory of Culture and Philosophy of Science*, 64, 32–43. <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2021-64-04> [in Ukrainian].
- Kovarski, K., Dos Reis, J., Chevais, C., Hamel, A., Makowski, D., & Sperduti, M. (2022). *Movie editing influences spectators' time perception*. *Scientific Reports*, 12(1), Article 20084. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-23992-2> [in English].
- Kovsh, O., & Kopachynskiy, O. (2023). Osoblyvosti montazhu v suchasnomu audiovizualnomu vyrobnytstvi: Spetsefekty ta perekhody [Features of editing in modern audiovisual production: Special effects and transitions]. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, 6(1), 105–117. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279255> [in Ukrainian].
- Lambden, J. (2022). *Film editing: Emotion, performance, story*. Bloomsbury [in English].
- Murch, W. (2001). *In the blink of an eye: A perspective on film editing* (2nd ed.). Silman-James Press [in English].
- Pearlman, K. (2017). Editing and cognition beyond continuity. *Projections*, 11(2), 67–86. <https://is.gd/oQ5c0G> [in English].
- Pecheranskyi, I. P. (2024, April 18–19). Homo Informaticus ta poiava telehliadacha-tvortsia v tsyfrovu epokhu [Homo informaticus and the emergence of the tv viewer-creator in the digital age]. In N. Riabukha (Ed.), *Kultura ta informatsiine suspilstvo XXI stolittia* [Culture and information society of the 21st century] [Conference proceedings] (Pt. 2, pp. 68–70). Kharkiv State Academy of Culture. https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/konfer/konfer/KIS-2024/KIS-2024_2.pdf [in Ukrainian].
- Smith, G. M. (2003). *Film structure and the emotion system*. Cambridge University Press [in English].
- Smith, M. (1995). *Engaging characters: Fiction, emotion, and the cinema*. Clarendon Press; Oxford University Press [in English].
- Strizhkova, V., Wang, Y., Anghelone, D., Yang, D., Dantcheva, A., & Bremond, F. (2021, December 15–18). Emotion editing in head reenactment videos using latent space manipulation. In V. Štruc & M. Ivanovska (Eds.), *16th IEEE International conference on automatic face and gesture recognition* [Conference proceedings] (Article 131). Institute of Electrical and Electronic Engineers. <https://www-sop.inria.fr/members/Francois.Bremond/Postscript/valeriya-FG21.pdf> [in English].
- Zheliezniak, S. (2018). Evoliutsiia vyraznykh zasobiv kino. Chastyna 2: Khudozhni mozhyvosti zvuku v kino; Montazh, prostir ta chas [Evolution of cinema expressive means. Part 2: Artistic capabilities of sound in film; Montage, time and space]. *European Philosophical and Historical Discourse*, 4(2), 89–95. https://ephd.cz/wp-content/uploads/2018/ephd_2018_4_2/16.pdf [in Ukrainian].
- Zubavina, I. B. (2021). *Ontolohiia virtualnoho prostoru. Ekranoznavchi zshytky* [Ontology of virtual space. Screen recognition notebooks]. Helvetyka [in Ukrainian].

Video Montage and Specifics of Audience Perception: “Psychology of the Frame” and Structural Connections in the Film Ecosystem

Artem Khrolenko

Kyiv University of Culture, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The aim of the article* is to study a complex connection between video montage and the viewers' emotions during the engagement and watching the film as an important structural element of the film ecosystem. *Results.* It is emphasised that the symbiotic connection between film montage, audience perception and emotional reaction is a significant factor in the development and functioning of the film ecosystem on the current stage. It is affirmed that the film montage is connected with the complex interaction of emotional reactions and cognitive processes in the audience's perception. *The scientific novelty* grounds on the fact that for the first time in the Ukrainian audiovisual discourse, the film montage is viewed as an art form connected with the perception psychology; as an “emotional architecture” that defines parameters and mechanisms of the audience's perception. *Conclusions.* Montage decisions affect the emotional involvement of the viewers in at least two aspects: firstly, they expand the understanding of the psychological dynamics in recognising the audience, which complements the theoretical basis of film studies, as well as decipher the “emotional language” embedded in montage decisions, offering a deeper understanding of the filmmaking skill; secondly, they influence the development of applied aspects of cinematography, particularly cameramen, who have a keen understanding of how montage decisions form emotional reactions that can improve their skills, and directors, editors and other members of the creative team can use this knowledge in the process of creating narratives which are more deeply connected to the audience's emotions. The directors create a dynamic and emotionally “charged” narrative using synchronised montage and sound design. A key factor in influencing the audience's emotional reactions during the film editing is the manipulation of time. Emotional memory depends on encoding of temporal information in the brain.

Keywords: cinematography; video montage; audience perception; cognitive psychology; rhythmic synchronisation; “psychology of the frame”; visual continuity

Відомості про автора

Артем Хроленко, аспірант PhD, Київський університет культури, Київ, Україна, ORCID iD: 0009-0003-9050-2812, e-mail: artem.khrolenko@gmail.com

Information about the author

Artem Khrolenko, PhD Student, Kyiv University of Culture, Kyiv, Ukraine, ORCID iD: 0009-0003-9050-2812, e-mail: artem.khrolenko@gmail.com

